

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 3/1987-88 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till

1) landskapslag om Ålands tekniska läroverk,

2) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet samt

3) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter.

Landstinget har den 16 november 1987 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som i ärendet hört ordföranden i direktionen för Ålands tekniska skola, dipl.ing. Erling Gustafsson, direktionsmedlemmarna dipl.ing. Bengt Hellsten och maskinmästaren Alfons Karlsson, den sistnämnde även i egenskap av viceordförande i Ålands maskinbefälsförening, rektorn för Ålands tekniska skola Bo Tikander samt verkställande direktören i Ålands redarförening Justus Harberg, får härmed vördsamt anföra följande.

Framställningen innehåller förslag till en ny landskapslag om Ålands tekniska läroverk som skulle ersätta gällande landskapslag om Ålands tekniska skola. Förslaget följer målsättningarna i gymnasialstadiereformen därigenom att den nuvarande tekniska skolan ombildas till ett tekniskt läroverk som i framtiden, förutom nuvarande utbildning, även skulle kunna erbjuda fyraårig ingenjörutbildning. Lagen innehåller de mest centrala bestämmelserna för skolans förvaltning och verksamhet medan detaljbestämmelser senare skulle komma att intas i landskapsförordning och reglemente.

Utskottet har i huvudsak omfattat de i framställningen ingående lagförslagen. Utskottet finner det väsentligt, inte minst mot bakgrunden av sjöfartsnäringens omstrukturering, att den tekniska utbildningen på Åland utvecklas och breddas. Genom ombildningen till tekniskt läroverk kommer den nuvarande tekniska skolan i framtiden inte bara att fungera som en "sjöskola" utan kan på ett bredare plan än hittills betjäna det åländska samhällets och näringslivets utbildningsbehov inom den tekniska sektorn. Lagförslaget möjliggör samtidigt att det vid läroverket kan bedrivas forsknings-, informations- och uppdragsverksamhet.

Vid behandlingen av ärendet har utskottet till vissa delar anpassat lagförslaget till sådana principer och lösningar som landstinget omfattat vid behandlingen under senaste landstingsår av gymnasielagen och landskapslagen om Ålands lantmannaskola. Detta gäller bl.a. direktionens och lärarkollegiets sammansättning, uppgifter och mandattid samt möjligheten för landskapsstyrelsen att delegera vissa utnämningssärenden till direktionen.

Utskottet har vidare ersatt termen "elev" med "studerande", vilket numera är den gängse benämningen på dem som åtnjuter undervisning på gymnasialstadiet. Denna term används även i rikslagstiftningen. I något enstaka fall (privatelev, elevkår), har det dock varit nödvändigt att bibehålla uttrycket.

Detaljmotivering

1 §. Utskottet finner det föreslagna uttrycket "yrkesinriktad tilläggsutbildning" oklart och föreslår i stället samma formulering som ingår i gällande landskapsförordning.

Enligt utskottets åsikt behöver inte den verksamhet som bedrivs vid ett framtida teknolog centrum ha en direkt anknytning till undervisningen. Utan den i lagförslaget ingående begränsningen kan teknolog centret utvecklas i friare riktning i den takt resurser anvisas.

3 §. Utskottet anser det inte nödvändigt att i lagstiftningen rörande en på Åland verksam läroinrättning uttryckligen ange att undervisningsspråket är svenska. Den bestämmelse härom som ingår i framställningen föreslås därför utgå.

Utskottet konstaterar att riksmyndigheterna enligt 1924 års förordning angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland (24/24) har viss övervakningsrätt och -skyldighet vad gäller bl.a. sjöfartsundervisningen i landskapet. Bestämmelser om fartygspersonalens behörighet ingår i förordningen om fartygsbemanning och fartygspersonalens behörighet (FFS 250/84) som är utfärdad med stöd av sjölagen. Bestämmelserna om behörighetsbrev för sjöpersonal är således av rikslagstiftningsnatur. Lagstiftningen grundar sig dessutom på internationella överenskommelser.

4 §. För att trygga nödvändig kontinuitet i arbetet anser utskottet att mandattiden för de av landskapsstyrelsen utsedda medlemmarna i direktionen borde vara fyra

år. Samma mandattid infördes av landstinget i den nya landskapslagen om Ålands lantmannaskola. Ifråga om valsätt och mandattid för de medlemmar i direktionen som representerar de studerande, lärarna och den övriga personalen konstaterar utskottet att närmare bestämmelser om detta kommer att ingå i läroverkets reglemente.

5 §. Utskottet föreslår i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om lantmannaskolan och gymnasielagen att direktionen skulle sammanträda på kallelse av ordföranden. Liksom enligt framställningen skulle dock rektor ha rätt att sammankalla direktionen för behandling av visst ärende.

7 §. Enligt framställningen skall en prorektor utses vid läroverket. En prorektors uppgift är i allmänhet att överta rektors uppgifter när denne på grund av t.ex. sjukdom, semester eller dylikt är förhindrad att sköta sina åligganden. Utskottet har dock konstaterat att utvecklingen i riket lett till atttjänster eller funktioner som biträdande rektor inrättas vid många läroinrättningar. En biträdande rektor kan tilldelas vissa av rektors uppgifter. Utskottet föreslår en formulering som möjliggör att prorektor, om behov härav uppkommer, kan tilldelas vissa av rektors uppgifter.

9 §. 1) och 7) punkterna har föreslagits omformulerade i enlighet med gymnasielagens utformning på motsvarande punkter.

10 §. 3) punkten har kompletterats med att reglementet även bör innehålla bestämmelser om utfärdande av särskilda kursintyg. Utskottet konstaterar att tekniska skolan redan nu har en omfattande kursverksamhet som ytterligare kan komma att utvidgas när skolan ombildas till läroverk.

13 §. Enligt utskottets mening borde direktionens möjligheter att anställa personal ytterligare ökas, vilket i många fall skulle möjliggöra en smidigare förvaltning och minska landskapsstyrelsens arbetsbörda. I enlighet med den modell som landstinget omfattade då gymnasielagen antogs, föreslår utskottet därför ett nytt 5 mom. enligt vilket landskapsstyrelsen helt eller delvis kan delegera sin utnämningsrätt till direktionen.

18 §. Utskottet föreslår att läroverkets läroplan skulle godkännas av direktionen och fastställas av landskapsstyrelsen. Förslaget anknyter till direktionens i 6 § definierade uppgifter, understryker direktionens ansvar även för undervisningens

inhåll och stärker sålunda dess ställning. Utskottet uppfattar bestämmelsen så att förslaget till läroplan skall återgå till direktionen för ny behandling om det inte oförändrat kan omfattas av landskapsstyrelsen.

19 §. Ändringsförslaget har samband med föreslagna ändrade lydelsen av 1 § 2 mom.

23 §. Enligt utskottets uppfattning kräver studerandes rättsskydd att denne har rätt att yttra sig innan direktionen beslutar om disciplinära åtgärder. En sådan princip ingår även i den nya gymnasielagen. Utskottet föreslår därför att en bestämmelse härom skulle fogas till paragrafen som ett nytt moment.

29 §. I 4 § har utskottet föreslagit att de av landskapsstyrelsen utsedda medlemmarna i direktionen skulle utses för fyra kalenderår. Enligt framställningen skulle nya medlemmar av direktionen utses från och med år 1990, då nuvarande direktions mandatperiod upphör. En strävan har tidigare varit att direktionernas mandatperioder sammanfaller med landskapsstyrelsens mandatperiod. I fortsättningen kommer landskapsstyrelsen, om annat inte beslutas, att verka en period som motsvarar landstingets mandatperiod. Ny landskapsstyrelse utses sålunda i normal ordning nästa gång i slutet av år 1991. Utskottet föreslår därför att direktionsmedlemmarna först undantagsvis utses för en kortare period och därefter, från början av år 1992, för en full fyraårsperiod.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet värdsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga det i framställningen ingående första lagförslaget i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g
om Ålands tekniska läroverk

(Ingressen lika som i framställningen).

I kap.
Allmänna bestämmelser

1 §

Vid Ålands tekniska läroverk meddelas grundläggande yrkesutbildning på insti-

tutnivå för avläggande av teknikerexamen och på högre nivå för avläggande av ingenjörsexamen. Undervisningens målsättning är att kvalificera de studerande för olika slag av drifts-, underhålls-, planerings-, lednings- och sakkunniguppgifter inom sjöfart, kraftverk och industri samt med dem jämförbara tekniska och tekniskekonomiska yrkesområden. I utbildningen ingår såväl teori som praktik.

Vid tekniska läroverket kan även anordnas vidareutbildning som syftar till högre yrkeskompetens, fortbildning samt (uteslutn.) övrig kursverksamhet.

För ordnande av forsknings-, informations- och uppdragsverksamhet (uteslutn.) kan vid läroverket inrättas ett teknologicentrum.

2 §

(Lika som i framställningen).

3 §

Tekniska läroverket upprätthålls av landskapet och står under landskapsstyrelsens överinseende. (Uteslutn.)

Angående riksmyndigheternas rätt att inspektera läroverket och övervaka att de studerande erhåller de kunskaper och färdigheter som är fastställda för motsvarande läroanstalter i riket för erhållande av viss, av statlig myndighet godkänd kompetens stadgas särskilt.

2 kap.

Förvaltning

Dir e k t i o n

4 §

(I mom. lika som i framställningen).

Direktionen består av minst åtta medlemmar. Minst fyra medlemmar och personliga ersättare för dem utses av landskapsstyrelsen för fyra kalenderår i sänder bland personer som företräder arbetsgivare och arbetstagare inom de yrkesområden som berörs av läroverkets verksamhet. Dessutom skall som medlemmar i direktionen finnas två representanter för de studerande, en för lärarna och en för den övriga personalen, samt personliga ersättare för dessa. Landskapsstyrelsen utser ordförande och viceordförande bland direktionens medlemmar. Läroverkets rektor är föredragande och sekreterare i direktionen.

5 §

Direktionen sammanträder på ordförandens kallelse. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då (uteslutn.) rektor eller minst tre direktionsmedlemmar det kräver.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

6 §

På direktionen ankommer

1) att tillse att undervisningen vid läroverket sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,

2) att främja verksamheten vid läroverket, upprätthålla och utveckla kontakterna mellan läroverket och näringslivet samt följa sysselsättningsläget,

3) att övervaka att läroverkets förvaltning och ekonomi sköts lagenligt och ändamålsenligt,

4) att övervaka att egendom som hör till läroverket sköts omsorgsfullt och används på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt,

5) att årligen uppgöra och tillställa landskapsstyrelsen en berättelse över läroverkets verksamhet samt en verksamhetsplan och ett förslag till årsstat för läroverket,

6) att anta ordningsstadga samt godkänna reglemente och tillställa landskapsstyrelsen detta för fastställelse,

7) att anta arbetsordning för läroverket och timfördelningsplan mellan lärarna,

8) att på framställning av lärarkollegiet besluta om avstängande av studerande,

9) att till landskapsstyrelsen avge begärda utlåtanden och göra framställningar som avser att främja läroverkets verksamhet, samt

10) att handlägga övriga ärenden som med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter ankommer på direktionen.

R e k t o r

7 §

Rektor ansvarar för läroverkets verksamhet och skötsel. Rektorn skall

1) leda, övervaka och planera läroverkets verksamhet samt ansvara för den allmänna ordningen och disciplinen,

2) övervaka undervisningen genom att tillse att lärarna vederbörligen sköter undervisningen och sina övriga uppgifter, samt fastställa den övriga personalens arbetsuppgifter och övervaka att de fullgörs,

3) uppgöra förslag till arbetsordning för läroverket och timfördelningsplan mellan lärarna,

4) bereda ärenden och föredra dem vid lärarkollegiets och direktionens sammanträden samt verkställa de beslut som fattats,

5) handha den ekonomiska förvaltningen av läroverket,

6) ansvara för att vid läroverket förs matrikel över de studerande samt över tjänstemännen och den övriga personalen, samt

7) handha övriga uppgifter som hänför sig till ledningen och övervakningen av läroverket.

Landskapsstyrelsen utser, efter att ha hört lärarkollegiet och direktionen, en av läroverkets lärare till prorektor för en mandatperiod om högst fyra år. Prorektorn är ställföreträdare för rektorn och kan i reglemente tilldelas vissa av rektors uppgifter.

L ä r a r k o l l e g i u m

8 §

Till lärarkollegiet hör rektor och de lärare som har minst åtta veckotimmars undervisningsskyldighet vid läroverket. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden. Rektor kan kalla företrädare för de studerande till lärarkollegiets sammanträden.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

9 §

Till lärarkollegiets uppgifter hör

1) att planera, handha och utveckla undervisningen vid läroverket,

2) att yttra sig om rektors förslag till arbetsordning för läroverket och timfördelningsplan mellan lärarna,

3) att uppgöra förslag till ordningsstadga,

4) att besluta om vitsord för de studerande,

5) att fatta beslut i disciplinära ärenden samt vid behov göra framställning till direktionen om avstängande av de studerande,

6) att avge yttranden i frågor som hänskjutits till lärarkollegiet och göra framställningar som avser att främja undervisningen,

7) att besluta om stipendier till de studerande samt

8) att handlägga övriga ärenden som med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter ankommer på lärarkollegiet.

Reglemente

10 §

För tekniska läroverket skall finnas ett reglemente som fastställs av landskapsstyrelsen. Reglementet skall innehålla bestämmelser åtminstone om

- 1) arbetsårets längd och antalet arbetsdagar under arbetsåret,
- 2) lärarnas och de övriga tjänstemännens arbetsuppgifter,
- 3) intagning av studerande, speciella inträdesfordringar, dimission, vitsord och betyg samt utfärdande av särskilda kursintyg;
- 4) de studerandes rättigheter och skyldigheter,
- 5) val av lärar- och personalmedlem samt representanter för de studerande till direktionen samt
- 6) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrifter skall ingå i reglementet.

3 kap.

Personal

11 §

(1 mom. lika som i framställningen).

Direktionen kan enligt grunder som landskapsstyrelsen fastställer bland läroverkets lärare för viss tid förordna avdelnings-, linje- samt laboratorieföreståndare.

12 §

(Lika som i framställningen).

13 §

(1-4 mom. lika som i framställningen).

Landskapsstyrelsen kan genom särskilt beslut delegera sin rätt enligt denna paragraf till direktionen. För sådant beslut gäller i tillämpliga delar vad som är bestämt om delegering till enskild föredragning.

14-16 §§

(Lika som i framställningen).

4 kap.

Undervisning

17 §

(Lika som i framställningen).

18 §

Vid läroverket meddelas undervisning i enlighet med en läroplan som godkänns av direktionen och fastställs av landskapsstyrelsen.

(2-3 mom. lika som i framställningen).

19 §

Vid läroverket kan ordnas vidareutbildning och fortbildning samt kursverksamhet med landskapsstyrelsens tillstånd. Landskapsstyrelsen fastställer kurs- och läroplaner för dessa.

20 §

(Uteslutn.) Vid behov ordnas elevhandledning, stödundervisning samt specialundervisning.

21 §

(Lika som i framställningen).

5 kap.

Studera

22 §

(Lika som i framställningen).

23 §

Studera skall iaktta läroverkets reglemente, ordningsstadga samt de anvisningar som rektor och lärare meddelar.

Studera som bryter mot bestämmelserna i 1 mom. och som inte låter sig rättas av varningar kan av direktionen på förslag av lärarkollegiet avstängas för viss tid, dock för högst ett år. Direktionen kan besluta att avstängning skall verkställas omedelbart. Direktionens beslut om avstängande av elev för längre tid än två månader skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

Innan disciplinära åtgärder vidtas skall studera beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

24 §

De studera vid tekniska läroverket bildar en elevkår.

De studera kan bilda föreningar och studiekubbar som verkar i samråd med lärarkollegiet och under dess tillsyn.

25 §

(Lika som i framställningen).

6 kap.

Särskilda bestämmelser

26-28 §§

(Lika som i framställningen).

29 §

(1-3 mom. lika som i framställningen).

I denna lag avsedd direktion utses första gången för tiden 1 januari 1990 - 31 december 1991, varefter de av landskapsstyrelsen valda medlemmarna utses för följande fyraårsperiod. Prorektor som avses i denna lag utses för följande period vid utgången av år 1991.

(5 mom. lika som i framställningen).

Utskottets föreslår vidare

att de i framställningen ingående andra och tredje lagförslagen måtte antagas oförändrade.

Marichamn den 1 mars 1988

På kulturutskottets vägnar:

Barbro Sundback
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sundback, viceordföranden Nordberg samt ledamöterna Fagerholm, Lindeman och Öberg.